

27.12.2016 Zarząd Główny Związku Żołnierzy Wojska Polskiego skierował 20 grudnia br. wniosek do Rzecznika Praw Obywatelskich o podjęcie działań wobec rażącego naruszenia prawa w przyjętej przez Sejm ustawie dezubekizacyjnej.

"Na podstawie przepisów art. 9 pkt 1 oraz art. 10 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tj. Dz. U. z 2014 r. poz. 1648 z późn. zm). Prezydium Zarządu Głównego Związku Żołnierzy Wojska Polskiego (zwane dalej „Prezydium”) wnosi o podjęcie przez Rzecznika Praw Obywatelskich działań przewidzianych w ustawie:

1. W związku z rażącym naruszeniem prawa w trakcie prac legislacyjnych nad projektem ustawy o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy i ich rodzin (druk sejmowy 1105).
2. W związku z podjęciem prac w Ministerstwie Obrony Narodowej nad projektem ustawy o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony naruszającym zasady Konstytucji RP i przepisy prawa.

Stan spraw:

Ad. 1.

Zdaniem Prezydium rażące naruszenie prawa polega na zlekceważeniu przepisów zawartych w Regulaminie Prac Rady Ministrów (MP z 2016 r. poz.1006), a w szczególności:

- 1) nieumieszczeniu projektu w wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów.
- 2) nieopublikowaniu projektu ustawy w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji,
- 3) nieprzeprowadzeniu uzgodnień i konsultacji społecznych,
- 4) nierozpatrzeniu projektu zmian ustawy przez Komitet Stały Rady Ministrów,
- 5) nierozpatrzeniu projektu ustawy przez komisję prawniczą,
- 6) nierozpatrzeniu projektu przez Radę Ministrów.

Z treści projektu ustawy nie wynika kto jest jej projektodawcą. Nieznany projektodawca stwierdza w uzasadnieniu, że celem ustawy jest wprowadzenie zmian zapewniających zniesienie przywilejów emerytalnych związanych z pełnieniem służby na rzecz totalitarnego państwa w okresie od dnia 22 lipca do dnia 31 sierpnia 1990 r. oraz Wojskowej Radzie Ocalenia Narodowego.

Powyższe stwierdzenie jest nieprawdziwe i populistyczne. Ustawa z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 1037) nie dzieli żołnierzy na pełniących służbę w organach, o których mowa w projekcie ustawy (gorszych) oraz pozostałych (lepszonych).

Zgodnie z przepisem art. 5 ust. 1 ustawy podstawę wymiaru emerytury lub renty inwalidzkiej stanowi uposażenie należne żołnierzowi zawodowemu w ostatnim miesiącu pełnienia zawodowej służby wojskowej. Zasady naliczania wysokości emerytur określone w art. 15 ust. 1 i 1a są jednakowe dla wszystkich żołnierzy, z wyjątkiem podwyższania emerytury z tytułu pełnienia służby w przypadkach wymienionych w § 15 ust. 2. Jednym „przywilejem” żołnierzy objętych projektem ustawy jest zwiększenie o 2 % podstawy wymiaru emerytury za każdy rok służby pełnionej bezpośrednio w zwalczaniu fizycznym terroryzmu oraz o 1 % podstawy wymiaru emerytury za każdy rok służby pełnionej bezpośrednio w służbie wywiadowczej za granicą oraz w oddziałach specjalnych.

Należy jednak zauważyć, że takie same „przywileje” polegające na podwyższeniu podstawy wymiaru emerytury dotyczą również innych żołnierzy pełniących służbę w przypadkach wymienionych w art. 15 ust 2 ust. 2 – 4 ustawy.

Nieznany projektodawca nie chce zauważyć, że żołnierze objęci zakresem projektowanej ustawy pełnili również zawodową służbę wojskową w różnych jednostkach wojskowych przed wyznaczeniem ich na stanowiska służbowe w jednostkach i formacjach wymienionych w art. 13b ust. 1 projektu ustawy oraz po zwolnieniu z nich, a także w wolnej Polsce po dniu 31 sierpnia 1990 r. Dlatego projekt obniżenia im emerytur do średniej krajowej bez uwzględnienia tych faktów ma charakter represyjny i odwetowy.

Projekt ustawy narusza prawa obywatelskie poprzez możliwość pozbawiania emerytur wojskowych za okres służby dla demokratycznego państwa tylko za sam fakt pełnienia służby w wymienionych w projekcie formacjach i instytucjach wojskowych. Jest to stosowanie odpowiedzialności zbiorowej i ma charakter represji.

W odniesieniu do rent inwalidzkich projekt drastycznie obniża renty inwalidzkie żołnierzom, którzy pomimo tego, że służyli we wskazanych organach i instytucjach, lecz ich inwalidztwo powstało w okresie służby na rzecz demokratycznego państwa. Jest to rażąca dyskryminacja w porównaniu do żołnierzy, którzy w tych formacjach nie służyli.

Niezwykle cenne w tej kwestii są uwagi Sądu Najwyższego do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu

Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (druk sejmowy 1061) oraz opinia Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka z dnia 13 grudnia 2016 r. na ten sam temat. Dokumenty te w wielu przypadkach odnoszą się również do emerytów i rencistów wojskowych, których obejmuje projekt ustawy.

Ad. 2.

W dniu 16 grudnia 2016 r. dyrektor Departamentu Kadr MON skierował do uzgodnień wewnątrzresortowych projekt ustawy w sprawie zmiany ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (w załączeniu). Zmiana ta ma polegać na dodaniu art. 78a przewidującego możliwość pozbawienia przez prezydenta lub ministra obrony narodowej stopnia oficerskiego i podoficerskiego. Proces uzgodnień obejmuje bardzo wąski krąg adresatów (wiceministrowie ON oraz szef Sztabu Generalnego WP).

Wśród pominiętych są m.in. Prezydium Organów Przedstawicielskich Żołnierzy Zawodowych, Konwent Dziekanów Korpusu Oficerów Zawodowych oraz Kolegium Dziekanów Korpusu Podoficerów Zawodowych i Kolegium Dziekanów Korpusu Szeregowych Zawodowych. Analiza treści projektu wskazuje na szereg wątpliwości natury konstytucyjnej i prawnej, do których zaliczyć należy:

1. Projekt ustawy o obniżeniu stopni wojskowych to zapowiedź kolejnej kary nakładanej na żołnierzy objętych projektem ustawy o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy oraz ich rodzin.

2. Nadanie organom władzy wykonawczej uprawnień władzy sądowniczej i wyposażenie je w instrument karania (karą pozbawienia stopnia wojskowego) osób niepodlegających obowiązkowi służby wojskowej. Degradacja to środek karny stosowany wobec żołnierzy, wymieniony w art. 324 § 1 pkt 3 części wojskowej Kodeksu karnego. Warunki pozbawienia stopnia wojskowego (degradacji) przedstawione zostały w odpowiedzi z dnia 1 marca 2012 r. sekretarza stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej Czesława Mroczka na interpelację na interpelację nr 1683 wniesioną przez posła Wojciecha Szaramę (w załączeniu).

3. Nie wiadomo kogo dotyczy termin „żołnierz niebędący w czynnej służbie wojskowej”. Domniemywać można, że chodzi o żołnierzy rezerwy. Termin ten nie został zdefiniowany w żadnym akcie prawnym. W Słowniku Języka Polskiego PWN termin żołnierz oznacza osobę, która pełni służbę w Siłach Zbrojnych danego kraju. Kodeks Karny, w rozdziale XIV, art.115, § 17 zawiera definicję stwierdzającą, że żołnierz to osoba pełniąca czynną służbę wojskową. W art. 59 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 1534 z późn. zm.) stwierdza się, że żołnierzami w czynnej służbie wojskowej, w rozumieniu niniejszej ustawy, są osoby, które odbywają lub pełnią następujące jej rodzaje:

- 1) zasadniczą służbę wojskową;
- 2) przeszkolenie wojskowe;
- 3) ćwiczenia wojskowe;
- 4) służbę przygotowawczą;
- 5) okresową służbę wojskową;
- 6) służbę wojskową w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny.

Wylczenie to uzupełnia przepis art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (tj. Dz. U. z 2014 r., poz. 1414 z późn. zm.) stwierdzający, że „Żołnierze zawodowi są żołnierzami w czynnej służbie wojskowej” oraz ust. 1a. „Żołnierze zawodowi pełnią czynną służbę wojskową jako służbę stałą albo służbę kontraktową”.

Z kolei ustawa o powszechnym obowiązku obrony RP w art. 76 ust. 8 mówi o osobach niepełniących czynnej służby wojskowej na osoby, które z racji ukończonego wieku lub stanu zdrowia nie podlegają obowiązkowi służby wojskowej oraz żołnierzach rezerwy. Obywatel polski, od końca roku kalendarzowego, w którym kończy pięćdziesiąt lat życia, a posiadający stopień podoficerski lub oficerski – sześćdziesiąt lat życia, nie podlega obowiązkowi służby wojskowej (vide art. 58 ust. 1 ustawy). Zasadne jest więc pytanie, dlaczego i na jakiej podstawie minister obrony narodowej chce karać osoby niepodlegające obowiązkowi służby wojskowej, bo to głównie ich ta nowelizacja dotyczy.

4. Kara pozbawienia stopnia wojskowego ma następować w formie postanowienia. Jest to złamanie podstawowej zasady prawnej głoszącej, że przed wydaniem wyroku należy wysłuchać drugiej strony. Skoro osoba niepodlegająca obowiązkowi służby wojskowej ma być ukarana musi zostać wysłuchana.

5. Projekt przekreśla dorobek i zasługi żołnierzy w służbie (w niektórych przypadkach nawet 26 letniej) na rzecz demokratycznego państwa. W okresie tym wielu żołnierzy objętych postanowieniami ustawy było awansowanych na wyższe stopnie wojskowe oraz wyróżnianych wysokimi odznaczeniami państwowymi i wojskowymi.

6. Osoby „skazane”, bez sądu, jednoosobowym postanowieniem ministra obrony narodowej przechodziłyby do powszechnego systemu ubezpieczeń i miałyby emerytury obliczane na podstawie wysokości przekazanego kapitału, czyli od wartości abstrakcyjnej.

7. Przyznanie organizacjom kombatanckim i niepodległościowym prawa do występowania do ministra obrony narodowej o wszczęcie postępowania w sprawie pozbawienia stopnia wojskowego to otwarcie drogi do pomówień i wyrównywania nieznanymi rachunków. Projektodawca nie definiuje co oznacza utrata wartości moralnych. Nie wiadomo kto i na podstawie jakich kryteriów oceniać będzie czyny świadczące o utracie wartości moralnych, albo podważające wierność dla Rzeczypospolitej Polskiej. Osoba pomówiona powinna mieć możliwość obrony. Czy osoba zmarła będzie mogła się bronić? Jest to demagogia i łamanie praw człowieka, a także odgrywanie się poprzez stosowanie odpowiedzialności zbiorowej. To narzędzie zastraszania wobec byłych żołnierzy mających odmienne zdanie niż kierownictwo resortu obrony narodowej lub członkowie organizacji kombatanckich i niepodległościowych.

8. Wątpliwość budzi możliwość złożenia skargi do właściwego wojskowego sądu okręgowego. W Polsce funkcjonują dwa wojskowe sądy okręgowe: w Warszawie oraz w Poznaniu. Biorąc pod uwagę liczbę przewidywanych skarg ich rozpatrzenie może trwać kilka lat. Jest to więc zamierzone działanie przewidziane na przeczekanie, a czasami na śmierć wnoszących skargi. Mając powyższe na uwadze włożenie wniosku w obu sprawach jest zasadne.

P R E Z E S

Związku Żołnierzy Wojska Polskiego
gen. dyw. w st. spocz. dr Franciszek Puchała

Załączniki:

1. Uwagi Sądu Najwyższego do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (druk sejmowy 1061).
2. Opinia Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka.
3. Kopia pisma dyrektora Departamentu Kadr MON nr DK/VIII/23142/16 w sprawie uzgodnienia projektu ustawy.
4. Wydruk odpowiedzi sekretarza stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej na interpelację nr 1683."

Dodano: 27 grudnia 2016 r.